

معاهدات اسلام و دولت ایران

با دول متحابه

آسیا، اروپا و آمریکا

تالیف مصحح:

علی محمد راد

انتشارات آشینا

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور : معاهدات اسلام و دولت ایران با دول متحابه آسیا، اروپا و آمریکا/ علی محمدزاده.
مشخصات نشر : تبریز: آشینا، ۱۳۹۳.
مشخصات ظاهری : ۲۷۰ ص.
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۲۰۸-۰۰۶-۶-۶ : ۲۵۰۰۰۰
وضعیت فهرست نویسی : فیا
موضوع : ایران -- روابط خارجی -- پیمان‌نامه‌ها
موضوع : پیمان‌نامه‌ها (فقه)
رده بندی کنگره : ۱۳۹۳ م ۶ ۲۴ م/ DSR13A
رده بندی دیویی : ۳۲۷/۵۵
شماره کتابشناسی ملی : ۲۵۱۲۳۲۷

انتشارات فن آذر

انتشارات آشینا

شابک ۹۷۸-۶۰۰-۲۰۸-۰۰۶-۶-۶

نام کتاب : معاهدات اسلام و دولت ایران با دول متحابه آسیا، اروپا و آمریکا
تالیف و تصحیح : علی محمدزاده
ناشر : انتشارات فن آذر
ناشر همکار : انتشارات فن آذر
نوبت چاپ : اول - تابستان ۱۳۹۳
تعداد صفحه و قطع : ۴۷۰ صفحه - وزیری
تیراژ : ۵۰۰ نسخه
چاپ و صحافی : لک لری
قیمت : ۲۵۰۰۰ تومان
حق چاپ برای مولف محفوظ است.

مراکز پخش:

تبریز، خیابان امام، بازار بزرگ تربیت، طبقه پائین، پلاک ۷ : ۵۵۳۶۱۹۶

تبریز، خیابان جمهوری، بن پست علیخان، پلاک ۲۰ : ۵۵۶۸۳۳۴

باسمه تعالی

نسخه های خطی به نسخی اطلاق می شود که با دست نوشته شده اند و یا به تعبیری دست نوشته هایی هستند که در قالب کتاب و یا به اصطلاح همان نسخه ای درآمده اند. تصحیح نسخه های به جای مانده از دوران گذشته مر یک جلوه ای زیبا و شیرین به علوم انسانی می دهد و زمینه آشنایی هر چه بیشتر انسانها و خاص اندیشمندان حوزه ی فکر را با گذشته ی جهان و رویدادهای آن فراهم می آورد.

نسخه موجود با عنوان هدایات اسلام و دولت ایران با دول متحابه ی آسیا، اروپا و آمریکا یک نسخه ی تاریخی گردآوری شده از مقدمه ها، مختلف می باشد که به صورت یک کتاب در آمده است و شامل دو عهدنامه ی صدر اسلام و عهدنامه ی آن در دوران صفوی و افشاریه و قاجاریه با دولت های گوناگون جهان است که در شش بخش تنظیم شده است. مبسوط آن در مقدمه آمده است. با توجه به این که نسخه تصحیح شده یک تک نسخه می باشد روش تصحیح تک نسخه در مورد آن به کار رفته است و در تصحیح آن تمام قواعد نگارشی و دستوری رعایت شده و سعی شده تمام اطلاعات ادبی، جغرافیایی و تاریخی آن در پایان نسخه به دقت در اختیار مخاطب قرار داده شود.

واژگان کلیدی: نسخه، تصحیح، عهدنامه

فهرست مطالب

پیشگفتار.....الف

مقدمه.....۱

بخش اول : عهدنامه های صدر اسلام

فهرست ۱۹

عهدنامه حضرت رسول صلی الله علیه و سلم با نصاری ۳۱

میثاق جناب امیر به السیما با طایفه ی غیر مسلم ۳۷

بخش دوم : عهدنامه های ایران و عثمانی

عهدنامه ترکی شاه صفی اول و سلطان مراد دوم ۴۱

عهدنامه دوم ترکی شاه صفی اول و سلطان مراد دوم ۴۵

عهدنامه مودت ۴۹

عهدنامه مودت ۵۰

عهدنامه ارزنه الروم ۵۵

عهدنامه دوم ارزنه الروم ۶۷

عهدنامه تلگرافی ۷۲

عهدنامه حق تملک رعایای ایران در خاک عثمانی ۷۶

عهدنامه تجارتی ۸۲

عهدنامه مودت ۹۱

بخش سوم : عهدنامه های ایران و روس

- عهد نامه گلستان ۹۹
- عهد نامه سیاسی ترکمان چای ۱۰۸
- عهد نامه تجارتي ترکمان چای ۱۱۹
- عهدنامه ی تشریفاتى ترکمان چای ۱۲۵
- عهدنامه ی در باب کرورات و تخلیه سرحدات ۱۲۹
- قرار نامه افلاک ۱۳۴
- عهد نامه ی میادین ۱۳۹
- عهدنامه ی مخفیة ۱۴۰
- معاهده ی آخال تکه ۱۴۷
- قرارداد شیلات ۱۵۲

بخش چهارم : عهدنامه های ایران و انگلیس

- عهد نامه ی مجمل ۱۶۲
- عهد نامه ی مفصل ۱۶۷
- عهد نامه ی تهران ۱۷۵
- ضمیمه ی عهدنامه ی تهران احتجاج نامه ۱۸۰
- معاهده ی تجارتي ۱۸۳
- قرارنامه در باب کنیز و غلام ۱۸۵

۱۸۶		دستور العمل وزارت خارجه ايران در باب غلام و كنيز
۱۸۹		قرار نامه در باب هرات
۱۹۲		عهد نامه ی پاریس
۱۹۹		قرار نامه تلگرافی

بخش پنجم: عهدنامه های ایران و سایر دول

۲۰۸		عهد نامه ایران و فرانسه
۲۱۴		عهد نامه ایران و فرانسه
۲۱۹		عهدنامه ایران و اتریش
۲۲۹		معاهده ی ایران و آمریکای شمالی
۲۳۵		معاهده ی ایران و بلژیک
۲۳۹		معاهده ی ایران و بلژیک
۲۴۴		معاهده ی ایران و پروس
۲۵۰		معاهده ی ایران و ساردانیا
۲۵۴		معاهده ی ایران و ایتالیا
۲۶۲		معاهده ی ایران و اسپانیا
۲۶۶		معاهده ایران و هلند
۲۷۰		معاهده ی ایران و دانمارک
۲۷۴		معاهده ی ایران - سوئد و نروژ
۲۷۸		معاهده ی ایران و آلمان

۲۷۸ صورت اختیار نامه ی همایون

۲۸۹ معاهده ی ایران و یونان

۲۹۸ عهدنامه ایران و مشیران شهر آزاد

۳۰۲ معاهده ی ایران و قندهار

۳۰۵ عهد ی ایران و مسقط

بخش ششم : عهدنامه های متفرقه دولت ایران با اشخاص و شرکت های کشور های مختلف

۳۱۳ معاهده ی ایران و بلژیک

۳۲۶ امتیازنامه ی راه آهن

۳۳۹ ترجمه امتیازنامه راه آهن

۳۴۵ قرارنامه راه آهن

۳۵۵ قرارنامه شیلات

۳۶۰ قرارنامه راه آستارا

۳۶۳ امتیاز نامه چه بانک شاهنشاهی

۳۷۲ معاهده ایران و انگلیس

۳۷۶ قرارنامه توتون و تنباکو

۳۸۳ قرارنامه راه

۳۸۹ تعلیقات

۴۶۰ منابع

ادبیات عرصه‌ی شکوهمند فرهنگ و ادب و هنر با ویژگی‌های منحصر به فرد خود و تأثیرگذاری شگرف در بنیان اندیشه‌ی بشری و تاریخ عرصه‌ی پایان‌ناپذیر جنگ‌ها، داد و ستدها، سیره‌ی پادشاهان و سنت پیامبران با تمام تجربه‌های تلخ و شیرین زندگی بشری به عنوان جلوه‌گاه بصیرت عالم‌سازی، نقش‌های بی‌نظیر در تحول و دگرگونی نظام جهانی داشته‌اند. بدیهی است تلفیق این دو مهم بنیاد سرمایه‌ی گران‌مایه‌ای است که نه تنها گره از بسیاری موانع پیش روی بشر را باز می‌کند، بلکه اندیشه‌ی ناب جدید نیز تقدیم زندگی انسان می‌کند.

نسخه مجموعه‌ای از آثار مکرم در حوزه‌های مختلف علمی می‌باشد که منشأ معرفت انسان نسبت به آن علوم در دوره‌های مختلف تاریخی بوده و میراث گرانبهایی است که بخش اعظم تحول اندیشه‌ی پیشینیان را به دوره‌ی حاضر منتقل می‌کند. این آثار به عنوان ذخیره‌ای از آموخته‌های ماندگار گذشته است و با وجود اینکه از طریق این آثار نیز می‌توان به اندیشه‌های پیشینیان پی برد، اما روش است که متفکران و اندیشمندان و ادبا، افکار خود را در قالب نوشته‌هایشان ابراز می‌کرده‌اند. بنا بر این، شناخت و شناسایی و معرفی این آثار می‌تواند نسل امروز و فردا را از سیر تحول اندیشه در تمدن ایرانی آگاه کرده و معنی خودشناسی را ایجاد نماید. تلاش برای ثبت جهانی این آثار نیز به همین ترتیب موجب خودشناسی و نیز معرفی فرهنگ و تمدن ایرانی و اسلامی در سراسر جهان خواهد شد.

گرچه هر نسخه خطی به تنهایی منحصر بوده و دارای ویژگیهای مخصوص به خود است و هیچگاه نمی‌توان ادعا کرد که دو نسخه کاملاً با یکدیگر یکسان هستند اما به هر حال نسخه‌های موجود به

لحاظ ارزش و اعتبار دارای درجات متفاوتی هستند . برخی از نسخه‌ها از ارزش و اهمیت بیشتری برخوردارند و برخی نیز اعتبار کمتری دارند .

نسخه‌های خطی به اعتبار برخی ویژگیها با عنوان نسخه نفیس شناخته می‌شوند . از آنجایی که معرفی آثار نفیس از مجموعه‌های نسخ خطی هم شانس بیشتری برای پذیرفته شدن در برنامه میراث جهانی را دارند و هم از غذای میراث موجود در ایران خبر می‌دهند لازم است ویژگیهای اساسی نسخ خطی نفیس معرفی شوند .

نسخه‌های اصل

در میان نسخه‌های نسخ خطی معمولاً از آنها با عنوان نفیس یاد می‌شود نسخ اصلی از جایگاه ویژه‌ای برخوردارند . نسخه اول نسخه‌ای است که یا به خط مؤلف باشد و یا به نظر و تأیید او رسیده باشد . نسخه اصلی از اعتبار است ارزش دارد که دقیقاً نظر مؤلف را متقل می‌کند بدون دستبرد کاتبان و برداشتهای نسلهای بعدی . به این اعتبار می‌توان انواعی را برای نسخ اصل قائل شد .

الف (**نسخه مسوده**) : نخستین نسخه یک کتاب که به دست مؤلف آن نوشته می‌شود مسوده نامیده می‌شود . این نسخ معمولاً دارای خط خوردگی و ناخوانا هستند . رفته رفته کاتبش را به خط خود می‌نویشد آن را می‌خواند و بعد برای پاک‌نویس کردن به کاتب می‌سپرده است . به شکل مسوده‌ها حکایت از میزان تسلط مؤلف بر سر موضوعی که به آن پرداخته است دارد .

ب (**نسخه‌ای که تحت نظارت مؤلف نوشته شده است**) : پیش از این گفتیم که مؤلف پس از نوشتن نسخه مسود خود آن را برای پاک‌نویس به کاتب خوش خطی می‌سپرده است . به دلیل این که

پس از این کار معمولاً نسخه نازیباى مسود را از بین می‌بردند باید گفت نسخه نویسانده شده به سفارش مؤلف همان ارزش نسخه اصل را دارد و درواقع با همین عنوان شناخته می‌شود و نخستین نسخه به شمار می‌آید.

ج) **نسخ سماع شده :** این نسخه‌ها را کاتب در زمان مؤلف می‌نوشته و برای او خوانده می‌شده و به سماع او می‌رسیده است. مؤلف نیز هر جا لازم می‌دیده به اصلاح متن می‌پرداخته است. این نسخ از معتبرترین نسخه‌های خطی به شمار می‌آیند. نسخ اصل معمولاً از هر نوع آرایه‌ای عاری هستند و بیشتر نسخه‌های تزیین شده از این نوع هستند.

نسخه‌های تزیین

نسخه‌های تزیینی به لحاظ هنری به روی آنها شده است از تفاسات برخوردارند. با وجود این که عده‌ای عقیده دارند نسخه نفیس فقط باید نسخی که دارای ضبط دقیق هستند اطلاق شود اما باید گفت کار هنرمندانه یک تذهیب کار و یا یک ماسک مجلد ساز و خطاط نیز قابلیت این را دارد که به یک نسخه خطی جنبه خاص و انحصاری دهد. در اینجا از جنبه‌های آرایه‌ای و تزیینی نسخ خطی که بر اهمیت آنها می‌افزاید و باید مورد توجه قرار گیرد بحث می‌شود.

الف) **خط :** امروزه بیش از هر هنرمندی که در آفرینش نسخ خطی نقش داشته باشد نام کاتبان بر ما روشن است.

ب) **آرایه‌ها :** در نسخ خطی به ویژه نسخ فارسی برخی تزیینات به کار رفته است که اگر کار استاد و هنرمندانه باشند می‌توانند ارزش بسیار زیادی به نسخه خطی دهند. برخی از این آرایه‌ها در اینجا شرح داده می‌شوند:

- جدول: خطوطی هندسی است که دورتادور متن کشیده شده است.

- شمس: شکل دایره‌ای که دارای نقش یا تذهیب است و معمولاً در آغاز نسخه می‌آید و در وسط آن نام کتاب و مؤلف را می‌نویسند.

- سرلوح: از قرن هشتم به بعد در صفحه آغاز نسخه شکلی هندسی را که از محراب یا ایوان الهام گرفته شده بود می‌کشیدند. این شکل را سرلوح می‌گویند.

- تذهیب: نقش‌های هندسی منظم و با قرینه را می‌گویند که در نسخه‌های خطی معمولاً در سرلوح و یا اطراف کتیبه‌ها به کار می‌رفته است.

ج) **تصویرسازی:** روز به روز محققان مشخص نیست که از چه زمانی کشیدن تصویر بر نسخ خطی مرسوم شد. اما تصویرسازی بر نسخ در سنت‌های کهن ایرانی ریشه دارد.

د) **جلد:** یکی از عواملی که به نسخ اهمیت می‌دهد جلد آن است.

مسئله‌ای که در مورد نسخه‌های تزیینی و به خصوص اینکته تهیه چنین نسخی کار آسانی نبوده است. در درجه اول می‌بایست هنرمندانی زبردست کرد و آمدن و هر یک بخشی از کار را به عهده می‌گرفت. (اصیلی، سوسن، نسخ خطی نفیس و اهمیت آنها در حافظه‌های کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران).

مفهوم تصحیح

اما دانش و فن تصحیح متون چیست و چه می‌خواهد؟

دانش و فن تصحیح متون، در اصطلاح یک دسته از معلومات و روش‌هاست که به منظور بازگرداندن متن به حالت اصلی و به کار بستن آن‌ها در مورد هر «متن»، «به دست دادن متنی هر چه نزدیک‌تر به متن اصلی است که از زیر قلم نویسنده آن خارج شده (یا: از بیان شاعر و گوینده‌اش تراوش یافته).

بنابراین - و بر خلاف پندار یا کردار برخی ناآزمودگان - ، «مُصَحِّح»، «ویراستار علمی» ی متن و یا «ناشاکنده و نویسنده» آن نیست. یعنی اگر در یک متن کهن نادرستی‌های محتوایی وجود داشته باشد، که از خود مؤلف و پدیدآورنده متن سر زده است، «مُصَحِّح» حق ندارد در آن متن تصرف کند و آن مطلب را «صحیح» گرداند. هم چنین نمی‌تواند در انشا و نگارش متن با پدیدآورنده اصلی شریک شود و به دلخواه خویش در پاره‌ای الفاظ و عبارات نویسنده اصلی دخالت نماید.

او تنها به عنوان یک «امانت‌دار» می‌کوشد دخالت‌های عمدی و سهوی کاتبان و خوانندگان و... را که در متن تغییر داده، تصرف کرده‌اند، بزداید و - با استمداد از معلوماتی که درباره زبان، زندگی، اندیشه و روزگار پدیدآورنده متن دارد - متنی هر چه نزدیک‌تر به آنچه خود پدیدآورنده نگاشته است، عرضه کند.

می‌توان گفت مُصَحِّح کسی است که در نقطه اکنون ایستاده و مسیر پُر پیچ و خمی را که یک متن کهن از آن گذر کرده است تا به روزگار ما برسد، به نظر گرفته؛ آن متن هر چه پیشتر آمده و مسیر طولانی‌تری را پیموده باشد، از اصل خود دورتر شده و مشخصات تازه‌ای یافته و پاره‌ای از خصائص خود را در درازنای مسیر ترک گفته است؛ اینک مُصَحِّح می‌کوشد - تا آنجا که متن را با احتیاط از همین راهی که آمده بازگرداند و در هر منزل آن‌چه را بر آن بسته‌اند فرو به‌لنگد تا به آن فوت شده است برگردد و به همراه ببرد؛ باشد که بدین‌سان متن مورد نظر را به هیأت اصلی‌اش نزدیک‌تر سازد.

برای موفقیت در چنین کاری «کلّ دوره حیات یک سند، از زمان پیدایش اصل اثر تا زمان آخرین نسخه بدل آن، از جنبه‌های گوناگون، مانند محیط اجتماعی پیدایش آن، فضای فکری، اجتماعی و سیاسی آن دوره، و نیز از نظریه وضعیت زندگی صاحب اثر و همکاران وی و یا تحریف‌گران در متن

بایستی مورد بررسی قرار گیرند؛^۱ چه به قول لیکاکف (D.S.Likachev) - که تألیفی مهم درباره متن‌شناسی (Textology)، خاصه در حوزه نگارش‌های روسی، دارد - «تاریخ یک متن، تا حدودی تاریخ آفرینندگان آن نیز می‌باشد».

شاید بتوان گفت که تعبیر «تصحیح متون»، برای اطلاق بر این دانش و فن، آن‌گونه که باید، روشن و گویا و دقیق نبوده است. معادل‌های دیگری چون «ویرایش» و... هم که برای آن گزیده‌اند، هیچ یک یوب و نارسائی‌های اصلی این تعبیر را رفع نمی‌نمایند.

الأسف عمل برخی از مدعیان تصحیح و نوع تصرفاتی که در متن می‌کنند، بیشتر به همان مدل‌لِ لغوی «تصحیح»^۲ من دارد، تا مدل‌لِ اصطلاحی آن!

بنا بر مدل‌لِ اصطلاحی «تصحیح»، تصرف در آنچه از قلم خودِ ماتن^۱ تراوش یافته، ولو آن که صحیح نباشد و صحیح دیگری باشد، مجاز نیست. چنان عملی دخالت و شراکت در پدیدآوردن متن است.

البته بعضی محققان شیوه مختار عمومِ خاور و باختری و بیشترین مصححان دقیق و امین خاوری را مبنی بر آن که سهو القلم و خطای ماتن را در صورت نیاز اصلاح کرد، قبول ندارند و معتقدند که مصحح باید سهو القلم و اشتباه ماتن را در همان متن اصلاح نماید؛^۳ همین گروه هم معتقدند که حتماً باید در هامش، این اصطلاح و انگیزه آن را خاطر نشان کرد و نه سهو میز ماتن را نیز به عینه گزارش کرد.

ضمناً باید میان سهو القلم و اشتباه - یعنی آنچه ماتن آگاهانه می‌خواسته درست بنویسد ولی سهواً چیز دیگر نوشته - با اغلاطی که از او سرزده و به عمد و از روی عقیده نوشته است، تفاوت قائل شد.

^۱ منظور نویسنده اصلی نسخه است.

به عنوان مثال، در فرض نخست، ماتن نام «مفضل بن عمر» را سهوا «مفضل بن عمر» می‌نویسد ولی در فرض دوم ماتن با عقیده به این که صورت «مفضل بن عمر» صحیح است، چنین می‌نویسد و ما هر چند به قطع و یقین بدانیم که «مفضل بن عمر» صحیح است، حق نداریم در نوشته او تصرف کنیم. (جهانبخش، جویا ۱۳۸۱ - شماره ۱۰)

روش تصحیح:

با توجه به اینکه نسخه‌ی موجود تک نسخه نمی‌باشد شیوه‌ی تصحیح به صورت تصحیح نسخه‌های تکی انجام گرفت. در ابتدا با مراجعه به کتابخانه‌ی مرکزی تبریز اطلاعات لازم را برای تصحیح فراهم آوردم و استاد محترم آقای دکتر معین زاده هم راهنمایی‌های لازم را ذکر فرمودند، در کتابخانه یک لوح فشرده از نسخه‌ی بنده داده شد تا از روی این لوح فشرده بتوانیم نسخه‌ی مربوط به معاهدات را تصحیح کنیم. از آن پس نسخه را به صورت چاپی درآورده در کاغذهای A3 شروع به کار کردیم. در ابتدا با توجه به این که سبب هر معاهده با کاتب معاهده‌ی دیگر تفاوت داشت و سبک نگارش هر کدام مختلف می‌بود با دشواری در خواندن روبرو شدیم اما خواندن ۳ الی ۴ معاهده کمک کرد که کلمات و شیوه‌ی نگارش برایم آسانتر شود. با توجه به هدف اصلی نسخه که روشن و درست خوانده شدن آن می‌باشد تلاش خود را در جهت روشن و خوب قرائت شدن به کار گرفتیم که از جمله آنها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱. نشانه‌گذاری مناسب در متن مانند: (.) و (،) و (:) و (؛) و (") و (').

۲. افزودن کلمه یا حرف داخل نشانه کروشه [] برای تفهیم بهتر مطالب.

۳. پیوسته نوشتن برخی کلمات.

4. گذاشتن نشانه خط تیره (-) قبل و بعد برخی جملات عربی .

5. توضیح برخی لغات در زیرنویس مانند اسامی ماههای اروپایی .

6. جدا کردن برخی از کلمات پیوسته .

7. آوردن علامت سکون (ْ) در برخی کلمات .

توضیحات مربوط به اصلاحات اعمال شده در نسخه برای تفهیم بهتر مطالب :

1. - نشانه گذاری : با توجه به این که در نسخه‌ها معمولاً نشانه‌ای از نشانه‌های نگارشی وجود

ندارد آوردن نشانه‌های مانند : (.) و (،) و (؛) و (:) و () و « » . کمک شایانی به صحیح و مناسب

خواندن متن می‌کند . اگر این نشانه‌ها در تصحیح آورده نشود مقصود اصلی تصحیح نسخه به

معنای واقعی برآورده نمی‌شود .

• مثال برای نقطه (.)

جمله‌ی نسخه : دو میلیون و پانصد هزار فرنک بخار . راه به کمپانی خواهد داد

جمله‌ی اصلاح شده : دو میلیون و پانصد هزار فرنک مخار به کمپانی خواهد داد .

جمله‌ی نسخه : اعلیحضرت کیوان رفعت بلند همت خجسته فطرت ، پریار عادل خدیو باذل خسرو

افخم امپراطور اعظم بالاستقلال کل ممالک روسیه و ...

جمله‌ی اصلاح شده : اعلیحضرت کیوان رفعت ، بلند همت ، خجسته فطرت ، پریار عادل ، خدیو

باذل ، خسرو افخم ، امپراطور اعظم بالاستقلال کل ممالک روسیه و ...

- مثال برای نقطه ویرگول (؛)

جمله‌ی نسخه : و نه هیچ رسوم دیگر که در عرض راه چه از جانب دیوان و چه از جانب اشخاص مطالبه شود و گمرک حق مواظبت خواهد داشت .

جمله‌ی اصلاح شده : و نه هیچ رسوم دیگر که در عرض راه چه از جانب دیوان و چه از جانب اشخاص مطالبه شود ؛ و گمرک حق مواظبت خواهد داشت .

- مثال برای دو نقطه (:)

جمله‌ی نسخه : این سه سال خود را مبادله کردند و موافق قاعده و شایسته دیدند ، فصول آتیه را برقرار کردند:

- مثال برای پرانتز ()

جمله‌ی نسخه : در پاریس به سه نسخه در چهاردهم ماه ژوئن هزار و هشتصد و شصت و پنج میلادی نوشته شد .

جمله‌ی اصلاح شده : در پاریس به سه نسخه در چهاردهم ماه ژوئن هزار و هشتصد و شصت و پنج میلادی (۱۸۶۵) نوشته شد .

- مثال برای گیومه « »

جمله‌ی نسخه : صاحب نشان طلا المرقوم به جهت رشادت و بهادری نیکولای روتیش چوف
جمله‌ی اصلاح شده : صاحب نشان طلا المرقوم به جهت « رشادت و بهادری » نیکولای روتیش چوف.

• مثال برای گروه []

جمله‌ی نسخه: چون دولت ایران قبل از وقت در خصوص مداخلی که مخابرات اروپا و هند می‌شود.

جمله‌ی اصلاح شده: چون دولت ایران قبل از وقت در خصوص مداخلی که [از] مخابرات اروپا

و هند می‌شود.

۲ - پیوسته نوشتن برخی کلمات: اساس نگارش در نسخه جدا نویسی می‌باشد اما به جهت انتقال

بهتر منظور جمله‌ها در نسخه برخی ترکیبات پیوسته نوشته شد.

مانند: اعلی حضرت، یکجتهی و ... که جدا نوشتن آنها در بسیاری موارد موجب مخدوش شدن

ترتیب کلمات شد

اعلی حضرت ← اعلی حضرت یک جتهی ← یکجتهی کوه پایه‌ها ← کوهپایه‌ها

۳ - جدا کردن برخی کلمات: همانگونه که ذکر شد پایه‌ی نگارش و بر جدا نوشتن بود

به همین دلیل بسیاری از ترکیبات را به صورت قرائت جدا کردیم. مانند:

اینجماعت ← این جماعت دیوانخانه‌های ← دیوان خانه‌های

مینمایند ← می‌نمایند بآب ← آب آن

آنجا ← آن جا آنگه ← آن گه

۴ - گذاشتن علامت (-) قبل و بعد جملات عربی. مانند:

- خَلَدَ اللَّهُ مُلْكُهُ وَ سُلْطَانُهُ -

۵ - اصلاح برخی لغات در زیر نویس مانند اسامی ماههای اروپایی

مثال: ژلیه ← ژوئیه

۶- آوردن علامت سکون ° — بر روی برخی کلمات برای کمک به دریافت معنی

مانند: ترمینل ← ترْمینِل

در جایی که قادر به خواندن نبودیم تصویر کلمه را اسکن (Scan) کرده و در زیرنویس نوشتیم و علامت اختصاری (خ: ن) یعنی خوانده نشد را بر آن افزودیم.

ویژگی‌های نسخه موجود

در این نسخه‌ها، نسخه‌های تاریخی با تصحیح آن متناسب با ویژگی‌های ادبی عصر حاضر، ما را در شناخت بیشتر و بهتر میراث پنهان خود یاری می‌کند. نسخه‌ها در مورد یک موضوع ممکن است تک یا دو یا بیش از چند مورد در مورد یک موضوع خاص باشد که روش علمی تصحیح هر کدام از آنها متفاوت است. نسخه‌ای که تصحیح شده مربوط به معاهدات تاریخی ایران در دوره‌های صدر اسلام (معاهده‌ی حضرت رسول (ص) و حضرت علی (ع) و صفویه و افشاریه و قاجاریه می‌باشد که دارای ویژگی‌های زیر است:

۱. خط: نستعلیق و شکسته

۲. کاتب: بدون ذکر نام کاتب آن

۳. تاریخ کتابت: بدون ذکر تاریخ کتابت آن

۴. نوع جلد: چرمی سرخ زرکوب به اندازه‌ی ۳۲ × ۲۰ / ۵

۵. نوع کاغذ: فرنگی

۶. تعداد صفحه و سطر هر صفحه: ۳۷۸ صفحه‌ی ۱۸ سطری به اندازه‌ی ۲۲ × ۱۰

این نسخه دارای دو نسخه‌ی خطی می‌باشد که با توجه به این که نسخه‌ی « الف » آن در مورد معاهدات دوران قاجار بود و در مقایسه با نسخه‌ی « ب » که نسخه‌ی تصحیح شده‌ی بنده می‌باشد بسیار ناقص بود ، به همین دلیل نسخه‌ی بنده به صورت تک نسخه در نظر گرفته شد که البته برخی مراجعات به توضیحات نسخه یعنی نسخه‌ی « الف » شده است .

این نسخه مجموعه‌ی معاهده‌های نوشته شده توسط نمایندگان و وزرای ایرانی در دوره‌های مختلف می‌باشد که هر یک دارای رسم الخط متفاوت نسبت به سایر عهدنامه‌ها بوده و می‌توان گفت این معاهده‌ها جمع‌آوری شده و به صورت یک کتاب مستقل در آمده است .

در هنگام تصحیح با تکیه بر این که هر نسخه چه تک چه دو و چه بیش از دو نسخه باشد می‌بایست متناسب با رسم الخط و تعداد کلمات و زوایا تصحیح شود ، سعی شده تمام مقررات دستوری و خطی زبان فارسی در عصر قاجار رعایت شود . روش نگارش کلمات بر اصل جلدانویسی تکیه دارد البته در جاهایی که تشخیص داده شده که نوشتار غلط یا غریب باعث برهم خوردن شفافیت نسخه می‌شود ، ترکیب به صورت پیوسته نوشته شد .

برای کامل و دقیق بودن نسخه ، در جاهایی که نیاز به توضیح داشت اطلاعاتی در مورد برخی لغات ، مکان‌ها ، شاهان ، وزرا و نمایندگان مملکت در پایان نسخه به توضیح داده شده است:

۱. لغات

۲. اسامی شاهان ، وزرا و نمایندگان مملکت

۳. مکان‌ها

۴. لغات ، ترکیبات و اصطلاحات نیاز به توضیح

تقسیمات نسخه

این نسخه به ۶ بخش تقسیم شد که به ترتیب ذیل می باشد :

۱. ترجمه‌ی معاهده‌ی حضرت رسول (ص) و حضرت علی (ع) با طایفه‌ی غیر مسلم .

۲. ایران و عثمانی

۳. ایران و روس

۴. ایران و انگلیس

۵. ایران و دول مختلف

۶. ایران و کمپانی‌ها و اشخاص

توضیحات تقسیمات نسخه :

۱. در این بخش فهرست نسخه و دو معاهده‌ی اول مربوط به صدر اسلام می باشد که در آنها

حضرت رسول (ص) و حضرت علی (ع) با طایفه‌ی غیر مسلم (مسلمانان) پیمان دوستی

منعقد کرده اند . در این معاهده‌ها از مسلمانان و مسیحیان خواسته شد نسبت به یکدیگر

شرایط برادری و حفظ قوانین و حدود را رعایت کنند .

۲. در بخش دوم شاهد انعقاد قراردادهای دولت ایران با دولت عثمانی در دوران حکومت

دولت‌های صفوی ، افشار و قاجار هستیم که بیشتر راجع به تعیین حدود مرزها ، رفع دشمنی

و پایان دادن به جنگ فی مابین ، حفظ منافع تجار یکدیگر ، مواظبت از حجاج ایرانی توسط دولت عثمانی و ایجاد روابط مناسب سیاسی بین دولت‌ها می‌باشد .

۳. در بخش سوم شاهد تلخ‌ترین قراردادهای منعقد شده‌ی دولت ایران با یک دولت خارجی هستیم ، عهدنامه‌هایی که در این فصل وجود دارد مربوط است به ایران و روس که بر حسب تجاوزهای دولت روس به مرزهای ایران و اشغال بسیاری از مناطق شمال غربی بالاحص آذربایجان این معاهده‌ها منعقد شده که در آنها دولت روس امتیازهای زیادی را از دولت ایران به دست می‌آورد . این معاهده‌ها مربوط به دوران قاجار می‌باشد .

بخش چهارم عهدنامه‌های ایران و انگلیس می‌باشد که بیشتر توسط کمپانی‌های (شرکت - های) انگلیسی منعقد شده که بیشتر مربوط به مراودات سیاسی می‌شود . با توجه به این که این قراردادهای مربوط به دوران قاجار در ایران می‌باشد . تمام معاهده‌های بسته شده‌ی ایران با دولت انگلیس در این نسخه مربوط به دوران شاهان قاجار می‌باشد . دولت انگلیس که همزمان با حکومت دوران قاجار تاخت و تاز استعماری خود به نقاط مختلف جهان و بالاحص احاطه بر خاورمیانه را آغاز کرده و برزخ ایران را بهترین جایی می‌دید که در صورت تسلط سیاسی و نظامی بر این منطقه به بسیاری از اهداف خود شامل : ۱ - حفظ مستعمره‌ی هندوستان ۲ - جلوگیری از نفوذ فرانسه و روس در ایران ۳ - به دست آوردن منافع اقتصادی ، می‌توانست دست پیدا کند ، به همین دلیل اقدام به ارتباط نزدیک با شاهان قاجار کرد .

۵. این بخش شامل قراردادهای دولت ایران با سایر دولت‌های جهان می‌باشد که بیشتر آنها در پایتخت دولت عثمانی یعنی اسلامبول منعقد شده است که مضمون اکثر آنها حفظ و حراست منافع دوجانبه و رعایای همدیگر می‌باشد که در میان دو کشور فرانسه و بلژیک با دو معاهده بیشترین قراردادها را به خود اختصاص داده است.

۶. بخش ششم شامل قراردادهای دولت ایران با تبعه‌های گوناگون می‌باشد که بیشتر در مورد راه ، راه آهن ، شیلات و تنباکو است .

نکته :

توجه به این مورد ضروری است که در بخش دوم یعنی معاهده‌ی ایران و عثمانی دو معاهده‌ی ترکی به زبان ترکی عثمانی درج شده که در ضمن این که به شیوه‌ی رسم‌الخط آن زمان نگارش یافته در لابلای جمله‌های آن برخی کلمات عربی هم وجود دارد . در ضمن بعد از معاهده‌ی پاریس ، عهدنامه‌ی ترکی آن نیز در نسخه آمده که با توجه به مخلوش بودن رسم‌الخط و جمله‌های آن در پایان نامه تصحیح نشده است .

در پایان این نسخه کتابچه‌ها و دستخط پادشاهان و وزرای مملکت درج شده که با توجه به این که نسخه‌ی بنده در مورد عهدنامه‌های ایران بود به آن مطالب (کتابچه‌ها و دستخط) اشاره نشده است.

در پایان باید به این نکته اشاره کرد که تمام کوشش خود را برای تحقق هدف اصلی نسخه یعنی شفاف و خوانا و درست خوانده شدن آن به کار گرفته و سعی شده اطلاعات کاملی را در مورد نسخه‌ی تصحیح شده در اختیار مخاطب قرار شود.

عهد حضرت موسی و جبرئیل علیه السلام

بسم الله الرحمن الرحیم

این کتاب خدایت الهی است که به تو عطا فرموده است و تو را به او تعلیم داده است
و این کتاب را به تو عطا فرموده است و تو را به او تعلیم داده است
و این کتاب را به تو عطا فرموده است و تو را به او تعلیم داده است
و این کتاب را به تو عطا فرموده است و تو را به او تعلیم داده است
و این کتاب را به تو عطا فرموده است و تو را به او تعلیم داده است
و این کتاب را به تو عطا فرموده است و تو را به او تعلیم داده است
و این کتاب را به تو عطا فرموده است و تو را به او تعلیم داده است
و این کتاب را به تو عطا فرموده است و تو را به او تعلیم داده است
و این کتاب را به تو عطا فرموده است و تو را به او تعلیم داده است
و این کتاب را به تو عطا فرموده است و تو را به او تعلیم داده است

